

OSVRTI

Osvrt 1. Dometi, ograničenja i moguće korekcije sporazuma Srbije sa MMF

Milojko Arsić¹

Trogodišnji sporazum Srbije i MMF koji je stupio na snagu krajem februara tekuće godine sadrži tri ključne komponente: fiskalnu konsolidaciju, restrukturiranje javnih i privatizaciju bivših društvenih preduzeća i unapređenje stabilnosti finansijskog sektora. Potpisivanjem sporazuma povećane su šanse da se ambiciozni planovi Vlade u ekonomskoj politici i reformama ostvare, a makroekonomski rizici, kao što su kriza javnog duga i platnobilansna kriza su bitno umanjeni. Očekujemo da će finansijska tržišta povoljno reagovati na potpisivanje sporazuma, i da će se poboljšati uslovi zaduživanje države i preduzeća iz Srbije na međunarodnom finansijskom tržištu. Dosledna realizacija sporazuma bi povoljno uticala na uslove poslovanja i perspektive rasta, kao i na postepen rast direktnih stranih investicija u Srbiji.

Sporazum osim mera fiskalne i monetarne politike sadrži i brojne strukturne reforme u sektoru preduzeća i banaka. Reforme preduzeća i banaka imaju dvojak cilj - na jednoj strani one treba da doprinesu uspostavljanju makroekonomske stabilnosti time što će zaustaviti prelivanje njihovih gubitaka na državni budžet, dok na drugoj strani treba da obezbede povoljne uslove za privredni rast. Sporazum sa MMF je relativno detaljan², sadrži konkretne mere na nivou pojedinačnih preduzeća, kao i vrlo detaljne planove štednje. Mada unošenje detalja u sporazum ukazuje na određeno nepoverenje MMF-a u Vladu, ocenjujemo da je detaljnost poželjna jer se na ovaj način smanjuje prostor za fingiranje reformi. Sporazum sadrži relativno preciznu dinamiku sprovođenja mera ekonomske politike, a dogovorene su i redovne tromesečne revizije realizacije sporazuma, čime se bitno umanjuju rizici od odlaganja primene mera, njihovog ublažavanja ili odustajanja.

Mada aranžman sa MMF obuhvata veći broj oblasti on ipak ne obuhvata sve reforme i politike koje Srbija treba da sprovede u narednim godinama, niti mu je to cilj. Stoga ekonomska politika Vlade ne treba da se svodi na ispunjavanje uslova MMF. Osim mera sadržanih u aranžmanu Vlada treba da realizuje dodatne reforme kojima će se unaprediti kvalitet rada državne administracije, pravosuđa, katastra, obrazovanja, zdravstva i dr.

¹ Ekonomski fakultet Univerziteta u Beogradu

² Po detaljnosti dogovorenih mera ovaj sporazum podseća na sporazum Srbije i Crne Gore i MMF-a u periodu 2004-2006. godina. Tom sporazumu prethodili su teški pregovori, a poverenje MMF u tadašnju Vladu je bilo vrlo nisko, ali je sam sporazum uspešno realizovan.

Takođe, opravdano je da Vlada pripremi posebne sektorske planove za razvoj delatnosti poput poljoprivrede, građevinarstva, IT sektora, podsticanje inovacija, ekologije i dr. U sporazumu sa MMF ne postoje ograničenja za realizaciju navedenih politika, osim ograničenja da se zbog navedenih reformi ne može povećati fiskalni deficit i zaduživanje države. Osim reformi uporedo sa fiskalnom konsolidacijom trebalo bi da se sprovede i anti recesione mere, poput značajnog povećanja javnih investicija, dok bi NBS trebalo da stimuliše kreditnu aktivnost banaka.

Iako aranžman sadrži veliki broj mera koje su posvećene unapređenju privrednog ambijenta, restrukturiranju preduzeća i finansijskog sektora, ocenjujemo da neke mere fiskalne konsolidacije nisu u funkciju dugoročnog rasta privrede i društvenog razvoja, kao i da u sporazumu nije dovoljno pažnje posvećeno antirecesionim merama. Sa stanovišta privrednog rasta i opšteg društvenog napretka ocenjujemo da su planirane uštede na subvencijama nedovoljne, uštede na troškovima plata zaposlenih u javnom sektoru preterane i verovatno neostvarive, dok je rast javnih investicija skroman zbog čega one u celom periodu ostaju na niskom nivou. Stoga bi bilo opravdano da se tokom sprovođenja aranžmana, uz zadržavanje približno istih ciljeva u pogledu smanjenja fiskalnog deficita, izmeni struktura fiskalne konsolidacije. U odnosu na aktuelni aranžman subvencije bi se smanjile dok bi se rashodi za zaposlene i javne investicije povećale.

Subvencije su u Srbiji već nekoliko godina znatno veće nego u drugim zemljama. Tokom prethodnih godina subvencije u širem smislu³ u Srbiji su iznosile između 3 i 4% BDP, što je dva do tri puta više nego u evropskim zemljama. Prema sporazumu sa MMF subvencije se relativno naglo smanjuju u 2015. godini na 2,6% BDP, da bi se potom u naredne dve godine ostvarilo skromno smanjenje na 2,4% BDP. Dogovor da subvencije ostanu na ovako visokom nivou verovatno je rezultat toga da Vlada nije bila spremna da se obaveže na ukidanje raznih vrsta subvencija za investicije i zapošljavanje, a moguće je da su visoke subvencije delimično posledica do sada preuzetih obaveza. Ocenjujemo da bi primernije bilo da je smanjivanjem subvencije nastavljeno i u narednim godinama tako da se one svedu na oko 1,5% BDP već u 2017. godini. Ukidanje subvencija ne bi negativno uticalo na nivo investicija i zapošljavanja ukoliko bi se realizovali planovi za unapređenje privrednog

³ Subvencije u širem smislu obuhvataju sve vrste državne pomoći privredi: direktne budžetske subvencije, poreske olakšice, rashode po osnovu plaćanja garancija i dr.

Tabela 1. Učešće troškova zaposlenih u sektoru opšte države u BDP, u %

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Prosek (2005-2009) -2014	Max-2014
Bugarska	9,3	8,6	8,5	8,9	9,6	9,3	8,8	8,8	9,6	9,9	-0,9	0,0
Češka	7,3	7,2	7,0	7,0	7,5	7,2	7,0	7,1	7,2	7,1	0,1	0,4
Estonija	:	:	:	:	:	11,6	10,8	10,4	10,7	10,9		0,7
Hrvatska	11,2	10,9	11,3	11,2	12,3	12,2	12,4	12,2	12,0	12	-0,6	0,4
Letonija	9,5	9,4	9,9	11,4	11,9	10,2	9,5	9,1	9,2	9,4	1,0	2,5
Litvanija	10,3	10,4	9,8	10,6	12,7	10,9	10,2	9,7	9,5	9,6	1,2	3,1
Mađarska	12,4	12,0	11,5	11,4	11,3	10,9	10,2	10,0	10,1	10,5	1,2	1,9
Poljska	:	:	:	:	:	11,0	10,6	10,4	10,3	10,3		0,7
Rumunija	8,7	9,2	9,7	10,3	10,7	9,5	7,8	7,7	8,0	8	1,7	2,7
Slovenija	11,3	11,0	10,4	10,8	12,2	12,4	12,5	12,5	12,5	11,5	-0,4	1,0
Slovačka	7,8	7,7	7,2	7,4	8,5	8,4	8,2	8,1	8,5	8,5	-0,8	0,0
Prosek	9,8	9,6	9,5	9,9	10,7	10,3	9,8	9,6	9,8	9,8	0,1	1,0
Srbija	11,5	11,7	11,9	12,5	12,4	11,8	11,8	12,3	11,9	11,8	0,2	0,8

Izvori: Baza podataka Eurostata i sajt Ministarstva finansija Srbije

ambijenta (smanjile administrativne barijere, unapredio rad sudova, katastra, državne administracije, izgradila infrastruktura i dr.).

U sporazumu je dogovoreno smanjenje rashoda za zaposlene u javnom sektoru sa 11,8 % BDP u 2014. godini na 8,3% BDP u 2017. godini (odnosno sa 10 na 7% BDP po metodologiji MMF¹), što iznosi preko 3,5 procentnih poena BDP. Planirano smanjenje troškova rada ostvarilo bi se, smanjenjem plata većih od 25 hiljada za 10% (urađeno prošle godine), zadržavanjem nominalnih plata na fiksnom nivou u naredne tri godine (uz planiranu inflaciju od oko 4% godišnje), kao i smanjenjem broja zaposlenih u javnom sektoru za 15%. Realno smanjenje plata u javnom sektoru, kao rezultat prošlogodišnjeg smanjenja nominalnih plata i očekivanog inflacionog obezvređivanja iznosilo bi između 12 - 20%. Minimalno realno smanjenje od 12 % odnosilo bi se na zarade do 25 hiljada dinara, dok bi maksimalno² realno smanjenje od oko 20% ostvarilo kod zaposlenih čije plate su prošle godine smanjene za 10%. Realne plate relativno velikog broja zaposlenih u javnom sektoru (nastavnici i profesori u osnovnim i srednjim školama, medicinske sestre i lekari, policajci i dr.), bile bi na nivou ili ispod egzistencijalnog minimuma, što bi smanjilo motivacije za rad, podstaklo razne oblike “snalaženja”, dok bi naj-sposobniji napustili javni sektor ili čak i zemlju.

Rashodi na zaposlene u sektoru države, bez javnih preduzeća (tzv. opšta država), u zemljama Centralne i Istočne Evrope u proseku iznose 9,8% BDP, pri čemu

najniže rashode ima Češka (7,1% BDP), a najveće Slovenija (12,5%BDP). Dok je učešće izdataka za zaposlene u javnom sektoru u Srbiji u 2014 godini bilo znatno veće od proseka zemalja Centralne i Istočne Evrope (11,8% BDP prema 9,8% BDP), postavljen je cilj da ono kroz tri godine bude znatno niže od proseka ove grupe zemalja (8,3% BDP prema 9,8% BDP). Ako bi se ostvario postavljeni cilj kroz tri godine učešće izdataka za zaposlene u javnom sektoru u Srbiji bilo bi među najnižim u zemljama Centralne i Istočne Evrope - niže učešće imaju Češka (7,2% BDP) i Rumunija (8% BDP).

Broj zaposlenih u javnom sektoru u Srbiji iznosi 520-530 hiljada, odnosno 7,3 zaposlena na 100 stanovnika, po čemu se Srbija već sada nalazi ispod proseka zemalja Centralne i Istočne Evrope. U zemljama Centralne i Istočne na 100 stanovnika zaposleno je 7,5-8³ radnika u javnom sektoru, bez zaposlenih u javnim preduzećima, pri čemu se broj zaposlenih i kreće se u intervalu od 6,2 u Češkoj do 10,3 u Litvaniji. Ukoliko bi se broj zaposlenih u javnom sektoru smanjio za 15% tada bi broj zaposlenih na 100 stanovnika u Srbiji iznosio 6,2 što bi uz Češku bilo najniže u Centralnoj i Istočnoj Evropi⁴.

Postavlja se pitanja da li je planirano smanjenje troškova i broja zaposlenih u javnom sektoru moguća i da li je poželjno? Od početka krize ni jedna zemlja Centralne i Istočne Evrope nije uspela da smanji učešće rashoda za zaposlene u javnom sektoru za 3,5 procentnih poena

1 Metodologija EU u troškove rada u sektoru države uključuje doprinose na teret zaposlenog i na teret poslodavca, dok metodologija MMF uključuje samo doprinose na teret zaposlenog. U radu koristimo metodologiju EU, zbog uporedivosti sa drugim zemljama, a osim toga i i Srbija je od početka godine prešla na ovu metodologiju.

2 Deo zaposlenih u javnom sektoru imao je veće smanjenje plata jer su plate u drugoj polovni godine smanjene po osnovu minulog rada.

3 Prema podacima Eurostata u zemljama Centralne i istočne Evrope u javnom sektoru, bez preduzeća, zaposleno je 8 radnika na 100 stanovnika – mada ne postoje podaci za sve zemlje. Prema nekim drugim izvorima broj zaposlenih u javnom sektoru u zemljama Centralne i Istočne Evrope iznosi 7,6 u odnosu na 100 stanovnika.

4 Ukoliko se ispostavi da je broj zaposlenih u sektoru opšte države u Srbiji oko 510 hiljada tada bi nakon smanjenja od 15% broj zaposlenih u javnom sektoru u Srbiji, u odnosu na broj stanovnika, bio manji nego u Češkoj.

Okvir 1. Broj i struktura zaposlenih u javnom sektoru u Srbiji

U posljednje dve godine napravljena je prilična zbrka u pogledu broja zaposlenih u sektoru opšte države u Srbiji (svi nivoi administracije, obrazovanje, zdravstvo pravosuđe, bezbednost i dr.) i javnom sektoru (sektor opšte države plus državna preduzeća i banke). Javnosti je kao "otkriće" predstavljan broj od 780 hiljada zaposlenih u javnom sektoru time što je od ranije približno poznatom broju od oko 520-530 hiljada zaposlenih u sektoru opšte države dodato oko 250 hiljade zaposlenih u javnim preduzećima, državnim bankama i bivšim društvenim preduzećima koja su sada u vlasništvu države. Prethodni podaci uključuju stalno zaposlene ali i zaposlene na privremenim i povremenim poslovima, po osnovu ugovora o delu i dr.. Dodatna zabuna je napravljena time što su svi zaposleni u javnom sektoru proglašeni za "čate", dakle za državnu administraciju. Međutim, u republičkoj i lokalnoj administraciji ukupno je zaposleno oko 60 hiljada ljudi, dok ostali rade u obrazovanju (oko 150 hiljada), zdravstvu (oko 125 hiljada), službama bezbednosti (policije, vojske i dr. oko 80 hiljada), pravosuđu (oko 18 hiljada) i dr. Teško da bi termin "čata" mogao pripisati većini zaposlenih u javnom sektoru (nastavnici, lekari, oficiri, sudije, vatrogasci, naučnici, programeri i dr.).

Uporedo sa pogrešnim podacima u javnosti su političari, pa i neki ekonomisti izlazili sa tvrdnjama da u Srbiji postoji ogroman, parazitski javni sektor u kome radi neuporedivo veći broj zaposlenih nego u drugim zemljama. U najvećem broju slučajeva tvrdnje o enormnom broju zaposlenih nisu potkrepljivane nikakvim statističkim podacima nego su se zasnivale na stvarnim ili izmišljenim anegdotskim primerima. Međutim čak i kada su tvrdnje potkrepljivane poređenjima sa drugim državama ona su sadržale grube metodološke greške, kao što su:

a) broj zaposlenih u javnom sektoru u Srbiji uključivao je zaposlene u državnim preduzećima (uključujući i bivša društvena), dok to nije bio slučaj sa drugim zemljama,

b) broj zaposlenih u sektoru opšte države za Srbiju uključivao je sve nivoa države (Republiku, fondove socijalnog osiguranja, pokrajine i lokalne zajednice dok su za druge zemlje korišćeni samo podaci koji odgovaraju centralnoj državi, bez zaposlenih u lokalnim zajednicama, pokrajinama, a ponekad i bez zaposlenih u javnom zdravstvu.

Uporedivi podaci koji su prikazani u prethodnom delu teksta ubedljivo pokazuju da je broj zaposlenih u javnom sektoru u Srbije u odnosu na 100 stanovnika već sada niži od proseka u zemljama Centralne i Istočne Evrope. Teško stanje u javnim finansijama, ali i u privredi nameće potrebu da se broj zaposlenih u javnom sektoru dodatno smanji, ali to smanjenje ne bi trebalo da

pogorša, kvalitet i dostupnost javnih usluga, koji je već sada nizak.

Osnovni problem u slučaju javnog sektoru u Srbije njegove neefikasnost, koja je samo jednim delom posledica prekomerne zaposlenosti, dok je većim delom posledica nekvalitetnih usluga koje ovaj sektor pruža. Stoga uporedo sa smanjenjem broja zaposlenih za oko 10%, glavni napor bi trebalo usmeriti na unapređenje kvaliteta rada svih delova javnog sektora. Smanjenje broja zaposlenih ne bi trebalo da bude linearno, jer dok u nekim institucijama postoji višak zaposlenih u drugima postoji manjak zaposlenih. Stoga bi uporedo sa otpuštanjem trebalo povećati mobilnost zaposlenih u okviru javnog sektora.

BDP u odnosu na višegodišnji prosek⁵. Najveće smanjenje učešća troškova za zaposlene u javnom sektoru ostvarili su Rumunija, Mađarska, Letonija i Letonije, ali to smanjenje u 2014 godini u odnosu na prosek iz perioda 2004-2009 ne prelazi 1,7 % BDP. Štaviše, i nakon tog smanjenja sve posmatrane zemlje, imaju učešće troškova rada u javnom sektoru preko 8%.

Planirano smanjenje broja zaposlenih u sektoru opšte države od 15 % (odnosno za 75 hiljada) značajno se zasniva na prirodnom odlivu (penzionisanje, prelazak u privatni sektor ili dr.) koji godišnje iznosi oko 3% odnosno oko 15 hiljada. Vlada planira da primeni pravilo prema kome, bi se na pet zaposlenih koji napuste sektor opšte države zaposlio jedan novi radnik, što znači da bi se prirodnim odlivom svake godine broj zaposlenih smanjivao za oko 12 hiljada. Primenom ovog pravila u delatnostima koje zapošljavaju ljude sa heterogenim obrazovanjem kao što su zdravstvo i obrazovanje dovelo bi do velikih problema u funkcionisanju tih delatnosti, čak i ako se poveća mobilnost zaposlenih u okviru ovih delatnosti, jer nije moguće da profesora istorije zameni profesor hemije ili da hirurg da zameni internistu. Stoga se prilično izvesno može zaključiti da se primenom ovog pravila ne može ostvariti planirano smanjivanje zaposlenosti, a da se pri tome ne dovede u pitanje kvalitet i dostupnost njihovih usluga. Stoga će se Vlada morati da se više oslanja na ciljno opuštanje nego na prirodni odliv.

Iz prethodnog se može proceniti da je planirano smanjenje učešće troškove rada u BDP teško izvodljivo jer

⁵ Letonija, Litvanija i Rumunija su smanjili učešće troškova rada u BDP za oko 3 p.p. u 2014 u odnosu na maksimalno učešće u 2008-2009. godini. Međutim, maksimalno učešće nije relevantno kao reper, jer je ono posledica velikog neočekivnog pada BDP u navedenim zemljama, zbog čega je učešće svih rašoda, pa o rahoda za zaposlene u odnosu na BDP povećano. To u Srbiji nije slučaj, jer je učešće troškova rada u BDP u 2014. godini blizu višegodišnjeg proseka.

to nije uspjela ni jedne druga zemlje iz okruženja⁶. Realizacijom dogovorene politike Srbija bi prešla iz jedne krajnosti u kojoj su izdaci za zaposlene u sektoru opšte države u odnosu na BDP bili među najvišim u odnosu na slične zemlje, u drugu krajnost gde bi izdaci za zaposlene u sektoru države bili među najnižim. Ocenjujemo da bi smanjenje rashoda na zaposlene u sektoru opšte države (zdravstvo, obrazovanje, administracija, pravosuđe, vojska, policija i dr.) za više od 2,5 procentnih poena BDP (odnosno 2 procenta poena prema metodologiji MFM) pogoršalo funkcionisanje državnih institucija. Visoko smanjenje realnih zarada dodatno bi podstaklo odliv sposobnih kadrova (lekara, nastavnika), smanjilo posvećenost poslu, podstakla bi se korupcija. U takvim okolnostima nije realno očekivati da bi bilo kakve reforme dovele do unapređene obrazovnih, zdravstvenih, pravosudnih, bezbednosnih, administrativnih i drugih usluga koje pružaju zaposleni u javnom sektoru, a koje su važne za ekonomski i društveni razvoj. Ako bi se realizovali planovi o smanjenju broja zaposlenih u javnom sektoru i smanjenjem njihovih plata pogoršala bi se dostupnost i kvalitet javnih usluga, što bi negativno uticalo na ekonomsku jednakost. Bogati građani bi se okrenuli privatnom obrazovanju, lečenju, dok bi siromašni bili upućeni na manje kvalitetne i slabije dostupne javne usluge.

Stoga bi u toku aranžmanu sa MMF bilo poželjno da se promene ciljevi koji se odnose na troškove rada, smanjenje broja zaposlenih i indeksaciju plata u javnom sektoru. Ocenjujemo da bi adekvatniji ciljevi bili: da se učešće plata u javnom sektoru u BDP smanje na oko 9% (oko 8% prema MMF definiciji). To bi se postiglo smanjenjem broja zaposlenih u javnom sektoru za 10% u trogodišnjem periodu, kao i zamrzavanjem plata tokom 2015–2016, a ne i tokom 2017. godine. Troškovi rada i broj zaposlenih u javnom sektoru bili nešto ispod proseka, dok bi broj zaposlenih bio znatno ispod proseka među zemljama Centralne i Istočne Evrope. Smanjene uštede na troškovima zaposlenih u javnom sektoru bi se nadoknadila većim smanjenjem subvencija ili poboljšanom naplatom poreza. Ukoliko o ve mere na bi dale dovoljne efekte, na primer zbog toga što subvencije ne mogu da se smanje zbog ranije preuzetih obaveza, tada je opravdano da se razmotri aktiviranje neke od rezervnih mera kao što je povećanje PDV. Ocenjujemo da je sa stanovišta društva bolje da se kroz godinu–dve poveća PDV, nego da se se pogoršaju javne usluge zbog neposvećenosti nastavnika i profesora, policajaca, ili smanji dostupnost i kvalitet zdravstvenih usluga zbog odlaska najboljih lekara u privatni sektor ili u inostranstvo.

6 Primer Rumunije koja je smanjila učešće troškova u BDP za 1,7% BDP, dakle duplo manje od Srbije, je vrlo poučan jer je doveo do pogoršanja usluga javnog sektora.

Aranžmanom sa MMF je predviđen relativno skroman rast javnih investicija, što nije dobro ni sa stanovišta antirecesione politike, ni sa stanovišta dugoročnog ekonomskog rasta. Javne investicije koje su u 2014. godine iznosile 2,6% BDP prema Sporazumu bi se povećala na 3% BDP. Investicije od 3% BDP su niske za zemlju koja gradi saobraćajnu i drugu infrastrukturu, što je upravo slučaj sa Srbijom. Osim toga, investicije od 3% BDP nisu u skladu sa konkretnim planovima Vlade koji su u naredne tri godine vezani za realizaciju infrastrukturnih projekata (drumski koridori 10 i 11, modernizacija železničkih pruga, izgradnja pruge Beograd-Budimpešta, izgradnja komunalne infrastrukture i dr). Uz investicije od 3% BDP brzina gradnje puteva i komunalne infrastrukture, rekonstrukcija pruga bi i u narednim godinama bila slična kao i prethodnim godinama, što je nedovoljno.

Stoga ocenjujemo da bi bilo poželjno da se sa MMF dogovori povećanja javnih investicija na oko 4% BDP. Povećanje javnih investicija, koje imaju veći fiskalni multiplikator u odnosu na tekuću potrošnju, bi moglo da ublaži i skрати period trajanja recesije do koje dolazi usled sprovođenja **fiskalne konsolidacije**. Naravno anti-recesioni efekti javnih investicija će biti veći ukoliko se u njihovoj realizaciju angažuju domaći resursi (radnici, materijali i dr.). Povećanje javnih investicija kojima se gradi moderna infrastrukture povoljno bi uticalo na dugoročni rast privrede Srbije. Izgradnja modernih autoputeva i pruga kojima bi Srbija povezala sa susednim zemljama, modernizacije komunalne infrastrukture i dr. smanjilo bi troškove poslovanja u Srbiji, što bi povoljno uticalo na rast domaćih i stranih investicija⁷.

Međutim, opravdano se postavlja pitanje kako bi dodatno povećanje javnih investicija za 1 procentni poen BDP uticalo na fiskalni deficit i dinamiku zaduživanja države? Jedan deo dodatnih investicija (oko 0,5% BDP) mogao bi se finansirati dodatnim prihodima od suzbijanja sive ekonomije. Preostali deo dodatnih investicija od oko 0,5% BDP (oko 500 miliona evra u trogodišnjem periodu) bi predstavljalo dodatno povećanje deficita u odnosu na aktuelni sporazum sa MMF, koji bi se mogao finansirati delom prihoda od prodaje Telekom – dakle bez dodatnog zaduživanja. Korišćenje prihoda od prodaje Telekom za javne investicije je opravdano sa ekonomskog stanovišta jer bi na taj način neto državna imovina ostala nepromenjena, dok bi se društveno bogatstvo povećalo.

7 Pozitivan uticaj javnih investicija na suzbijanje recesije i na dugoročni rast privrede potkrepljen je brojnim empirijskim istraživanjima.